

Diakonian viranhaltijan ydinosaamiskuvaus

KIRKKOHALLITUS[†]

Kirkon ammattien ydinosaamiskuvaukset

Ydinosaamiskuvaukset kuvaavat koko ammattikunnan osaamista, ei yksilökohtaista osaamista. Ydinosaamiskuvaukset ovat siksi kattavia ja laaja-alaisia.

Kirkon ammattien ja erityistehtävien ydinosaaminen muodostuu sekä ammatillisesta ydinosaamisesta että kirkon ammattien yhteisestä ydinosaamisesta.

Ydinosaamiskuvausten sisällöllinen lähtökohta on kirkon missio.* Se on kirkon työn perusta ja pohja, josta kirkon erilaiset tehtävät saavat sisältönsä ja perustelunsa.

Piispainkokous hyväksyi papin ydinosaamiskuvauksen 18.5.2020 ja kirkkohallituksen täysistunto muut ydinosaamiskuvaukset 21.4.2020 sekä suntion ydinosaamiskuvauksen 22.2.2022. Verkkosivuston on tuottanut Kirkkohallitus.

* Kirkon ammattien ja erityistehtävien ydinosaamiselle keskeistä on kirkon missio (*Missio Dei*). Tätä kirkko toteuttaa kokonaisvaltaisesti: kohtaamalla, kutsumalla, palvelemalla ja kertomalla hyvästä sanomasta.

1. Yhteinen ydinosaminen
2. Lastenohjaaja
3. Varhaiskasvatuksen ohjaaja
4. Perheneuvoja
5. Oppilaitostyöntekijä
6. Vammais- ja viittomakielisen työn työntekijä
7. Diakonian viranhaltija
8. Suntio
9. Lähetys- ja kansainvälisen työn ohjaaja
10. Nuorisotyönohjaaja
11. Sairaalapappi
12. Pappi
13. Kanttori

Tausta

Tässä dokumentissa kuvataan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonian viranhaltijoiden ammattikunnalle, diakoneille ja diakonissoille, ominaista, koko työuran aikaista ydinosaamista. Kaikkien diakonian viranhaltijoiden osaaminen ei ole samanlaista, sillä kunkin yksilöllinen osaaminen muodostuu omanlaisekseen koulutuksen, työtehtävien, toimintaympäristön ja työn tavoitteiden pohjalta. Ydinosaaminen koostuu tiedoista, taidoista ja kyvyistä, joita hyödynnetään, sovelletaan ja kehitetään työn ammatillisissa konteksteissa.

Ydinosaamisen käsitteistä

Ydinosaamisen kuvaamisessa on käytetty termejä osaaminen, taito ja ammatillinen kyky. Osaaminen on näistä käsitteistä laajin ja tarkoittaa tiedon ja taidon hallintaa, soveltamista, hyödyntämistä ja kehittämistä sekä tunteiden ja asenteiden tiedostamista.

Taito kuvaa sitä, miten osaaminen ilmenee käytännössä. Taidoista yksi esimerkki ovat itsesäätelytaidot, jotka mahdollistavat tietoisen, tilanteenmukaisen toiminnan.

Ammatilliset kyvyt tarkoittavat yleistettyä käsitystä ammatissa tarvittavista ominaisuuksista, asenteista ja kyvykkyyksistä, joita osaamisen syntyminen edellyttää ja jotka mahdollistavat osaamisen kehittymisen. Lisäksi tarvitaan kykyä itsereflektioon, joka mahdollistaa oman toiminnan arvioinnin. Itsereflektioon kuuluu esimerkiksi omien asenteiden, käsitysten tai näkemysten tiedostaminen.

Ydinosaaminen kehittyi tutkintoon johtavassa koulutuksessa sekä työelämässä ja täydennyskoulutuksessa. Ydinosaamiskuvausta käytetään esimerkiksi

- opiskeluaikana oman ammatillisen identiteetin sekä ammatin kokonaiskuvan muodostamisessa
- työuran aikana esimerkiksi ammatillisen identiteetin ja oman kehittymisen peilinä sekä esimiestyössä kehityskeskustelujen, osaamisen kehittämisen ja rekrytoinnin osana
- kirkon ammattien esittelemisessä muun muassa verkostoyhteistyössä
- koulutuksen kehittämisessä.

Kirkko hengellisenä yhteisönä ja diakonian virka

Diakonian virka on diakonian virkaan vihkimyksessä saatu kirkon virka. Vihkimyksen edellytyksenä on virkaan kelpoistava tutkinto sekä vokaatio eli se, että kirkko (seurakunta tai seurakuntayhtymä) kutsuu henkilön hoitamaan diakonian virkaa. Diakonian virkaan voidaan vihkiä myös henkilö, joka on kutsuttu hoitamaan diakoniaan liittyviä tehtäviä kristillisen järjestön, valtion, kunnan, yksityisen järjestön tai muun yhteisön palveluksessa. Tällöin yhteys seurakuntaan sovitaan erikseen diakonian tehtävien hoitamisessa. Vihkimisestä päättää vihkivä piispa.

Diakonian viranhaltijan ammatillisen osaamisen perusta muodostuu toisaalta sosionomi (AMK), sairaanhoitaja (AMK) tai vastaavan aiemman opistotasaisen tutkinnon tuottamasta sosiaali- tai terveysalan osaamisesta ja toisaalta kirkon alan opintojen tuottamasta osaamisesta. Diakonian viranhaltijan osaamisen tietoperusta rakentuu siten monitieteisesti paitsi teologiasta myös terveys- ja yhteiskuntatieteistä. Diakonian viranhaltijan virkaan vaadittavasta tutkinnosta päättää kirkkohallitus.

Kirkon missio on kirkon työn perusta ja pohja, jolloin se läpäisee seurakunnan elämää. Myös diakonian virka saa siitä sisältönsä ja perustelunsa. Kirkon missioon kuuluvat olennaisesti sosiaalieettinen vastuu, heikoimpien kanssa ja puolesta toimiminen sekä evankeliumin kertominen uskon syntymiseksi ja Jumalan kuvana kasvamiseksi. Diakonit ja diakonissat toimivat työssään sekä paikallisessa yhteisöissä että osana Kristuksen maailmanlaajaa kirkkoa.

Diakonian viranhaltijan tehtävään kuuluu hädän tunnistaminen ja kohtaaminen, ihmisen luovuttamattoman arvon puolustaminen. Tehtävänä on kokonaisvaltainen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kohtaamalla ihmisen henkiset, sosiaaliset, aineelliset, fyysiset ja hengelliset tarpeet.

Kirkko on hengellisen perustehtävänsä mukaan arvoyhteisö. Kirkon arvojen tunteminen ja sitoutuminen niiden mukaiseen toimintaan näkyy työtehtävissä eri ihmisten ja yhteisöjen arjessa. Kysymys on uskosta Jumalaan, rakkaudesta lähimmäiseen sekä vastuusta luomakuntaa kohtaan. Suhde Jumalaan on sekä voimanlähde että työn uskottavuuden edellytys.

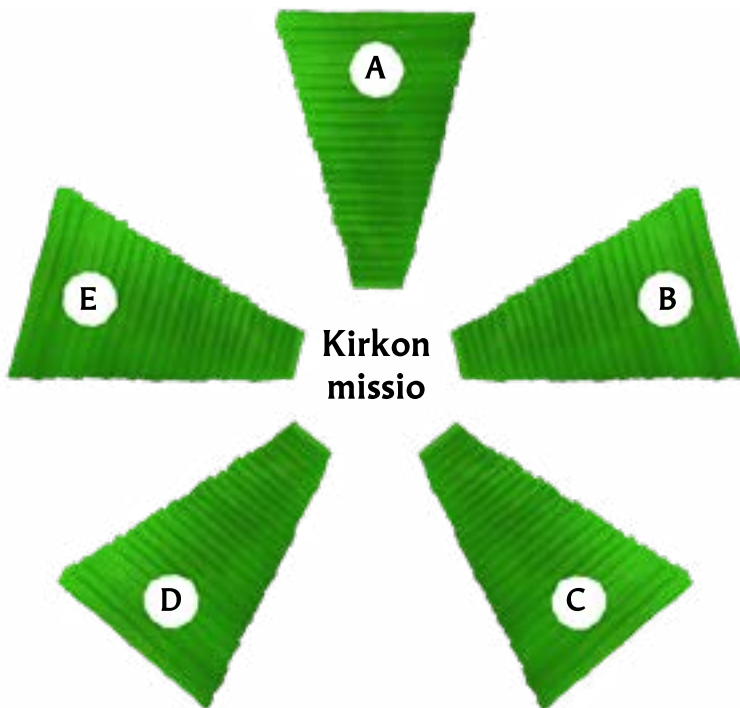
Kirkolla on uskonnollisena yhteisönä oikeus ja velvollisuus vaalia omia tulkintojaan maailmasta, ihmisestä ja todellisuuden luonteesta. Tämän perusteella sen työntekijöiltä, kuten diakonian viranhaltijoilta, odotetaan sitoutumista kirkon hengelliseen perustehtävään, arvoihin ja uskontulkintoihin.

Hengellisen elämän hoitaminen, kuten Raamatun lukeminen, rukous ja osallisuus seurakunnan yhteisestä messusta, kuuluvat diakonian viranhaltijan työhön ja ovat myös henkilökohtaista uskon hoitamista. Yhteinen messu on paikka, jossa ihmisten hätä ja kärsimys tulevat osaksi seurakunnan yhteistä rukousta.

Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen

Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen muodostuu diakonian viranhaltijan ammatillisesta ydinosaamisesta ja kirkon ammattien yhteisestä ydinosaamisesta.

Ammatillinen ydinosaaminen kuvaa ammatin ydintä, joka erottaa sen muista ammateista. Sen osa-alueet ovat teologinen ja arvo-osaaminen, vuorovaikutusosaaminen, toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen, työelämä- ja kehittämisosaaminen sekä diakonian viranhaltijan tehtäväosaaminen.

- A) Diakonian tehtäväosaaminen
- B) Vuorovaikutusosaaminen
- C) Teologinen ja arvo-osaaminen
- D) Toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen
- E) Työelämä- ja kehittämisosaaminen

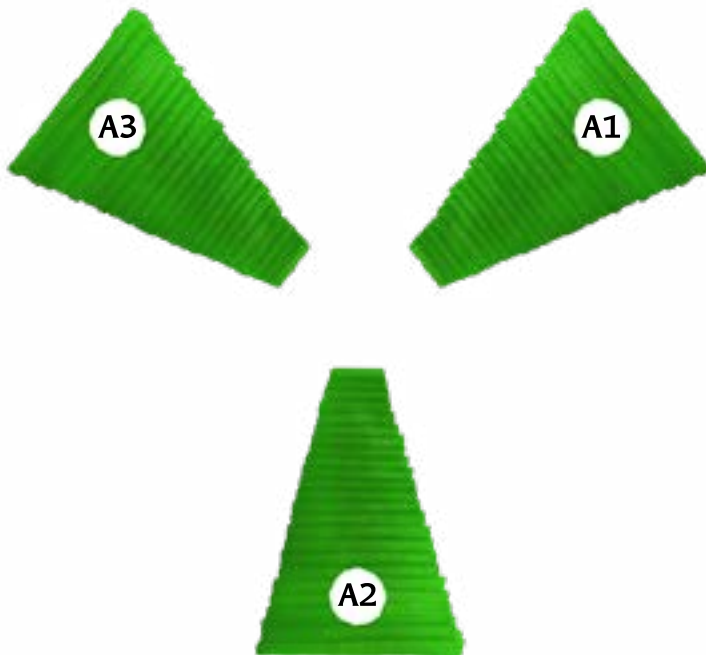
Kirkon ammattien yhteinen ydinosaaminen yhdistää kirkon eri ammatteja ja kuvaa osaamista, jota tarvitaan erityisesti hengellisessä työssä. Vuorovaikutusosaaminen, teologinen ja arvo-osaaminen, toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen sekä työelämä- ja kehittämisosaaminen ovat tärkeitä diakonian viranhaltijalle, ja niiden sisällöissä on paljon yhteistä muiden kirkon ammattien kanssa.

Diakonian viranhaltijan ammatillinen ydinosaaminen

A) Diakonian tehtäväosaaminen

Diakonian viranhaltija kohtaa ja tukee erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä, perheitä sekä yhteisöjen jäseniä. Hän tarvitsee laaja-alaista osaamista monenlaisen hädän tunnistamiseksi, avuntarpeessa olevien ihmisten tukemiseksi sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Työn keskiössä on ihmisarvon puolustaminen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen.

- A1) Hädässä ja haavoittuvassa asemassa tai elämäntilanteessa olevan ihmisen kokonaisvaltainen tukeminen ja auttaminen**
- A2) Luovuttamattoman ihmisarvon puolustaminen**
- A3) Vaikuttaminen yksilöiden ja yhteisöjen elinolosuhteiden sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi**

A1) Hädässä ja haavoittuvassa asemassa tai elämäntilanteessa olevan ihmisen kokonaisvaltainen tukeminen ja auttaminen edellyttää

- kykyä olla läsnä ihmisen elämäntilanteessa ja tukea häntä olemassaolon, merkityksellisyyden ja hyvinvoinnin kysymyksissä
- taitoa tukea ja auttaa haavoittuvassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä
- taitoa vahvistaa yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen terveyttä ja hyvinvointia
- taitoa tukea ihmisiä erilaisissa kriiseissä sekä luoda toivon näköaloja.

A2) Luovuttamattoman ihmisarvon puolustaminen edellyttää

- kykyä kohdata ihminen ilman ehtoja
- taitoa kunnioittaa ihmisen arvokkuutta kaikissa tilanteissa
- kykyä puolustaa jokaisen ihmisen osallisuutta kirkossa ja yhteiskunnassa.

A3) Vaikuttaminen yksilöiden ja yhteisöjen elinolosuhteiden sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi edellyttää

- taitoa selvittää ja tuottaa ihmisten ja yhteisöjen elinolosuhteisiin liittyvää tietoa ja liittää sitä tutkittuun tietoon vaikuttamistyön lähtökohdaksi
- taitoa käyttää vaikuttamisen kanavia ja toimia aktiivisesti verkostoissa
- taitoa toimia muutoksen edistämiseksi yhdessä ihmisten kanssa.

B) Vuorovaikutusosaaminen

Diakonian viranhaltijoiden vuorovaikutusosaamisen keskeisenä tavoitteena on vuorovaikutuksen esteiden poistaminen ja saavutettavuuden vahvistaminen.

Vuorovaikutusosaaminen edellyttää

- kykyä turvallisen tilan ja vuorovaikutuksen sekä dialogisen ilmapiirin rakentamiseen
- kykyä kohdata ihmisen syvää hätää ja kriisejä sekä taitoa toimia myötätuntoisesti ja tilannetajuisesti
- taitoa luoda sielunhoidollinen suhde ja kohdata ihminen hänen elämäntilanteessaan kokonaisvaltaisesti hänen voimavarojaan tukien
- taitoa ottaa arvostavasti puheeksi vaikeiksi koettuja asioita ja tukea ihmistä niiden käsittelemisessä
- kykyä selkeään ilmaisuun ja taitoa käyttää selkokieltä
- kykyä kohdata toinen ihminen kommunikaatiovaikeuksista huolimatta
- kykyä kulttuuristen tekijöiden tunnistamiseen ja taitoa toimia sensitiivisesti vuorovaikutustilanteissa
- taitoa ohjata ja vahvistaa vuorovaikutusta ryhmissä, joilla on erityisiä tarpeita.

C) Teologinen ja arvo-osaaminen

Diakonian viranhaltijoiden työssä korostuu luovuttamattoman ihmisarvon syvyys ja sen puolustaminen aina ja kaikkialla.

Teologinen ja arvo-osaaminen edellyttävät

- kykyä asettua toisen ihmisen asemaan ja vahvistaa luovuttamatonta ihmisarvoa
- taitoa tunnistaa ammatillinen asema ja valta suhteessa haavoittavassa elämäntilanteessa elävään ihmiseen
- taitoa tukea ihmistä merkityksellisyyden ja spiritualiteetin kysymyksissä erilaisissa elämän kriiseissä
- kykyä tukea kärsivää ja kuolevaa ihmistä sekä hänen läheisiään
- taitoa välittää ja tehdä näkyväksi pyhän läsnäoloa
- taitoa toteuttaa saavutettavaa jumalanpalveluselämää ja mahdollistaa osallisuutta siihen
- taitoa välittää ja liittää ihmisten arjen kysymyksiä jumalanpalvelus- ja hartauselämään
- taitoa sanoittaa kirkon uskoa ja oppia eri tilanteissa.

D) Toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen

Diakonian viranhaltijan tehtävän keskiössä ovat ihmiset ja yhteisöt sekä työn kautta saadun tiedon käyttäminen vaikuttamistyöhön.

Toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen edellyttävät

- taitoa tutkia ja käyttää toimintaympäristöstä ja ihmisten arjesta saatavaa tietoa
- kykyä luoda edellytyksiä osallisuudelle toimia yhdessä rakennettujen tavoitteiden mukaan
- taitoa käyttää vaikuttamistoiminnan kanavia, rakentaa uusia kumppanuuksia ja toimia verkostoissa huomioiden erityisesti haavoittuvissa elämäntilanteissa elävien tarpeet
- taitoa tukea erilaisten ihmisten yhteistoiminnassa rakentuvia yhteisöjä
- taitoa tunnistaa erilaisia yhteisöön liittymisen esteitä ja varmistaa turvallinen tila monenlaisille tavoille olla mukana
- taitoa toimia kestävän kehityksen arvojen mukaisesti ja kehittää toiminnassa kiertotalouden mahdollisuuksia.

E) Työelämä- ja kehittämisosaaminen

Diakoninen seurakunta elää aina paikallisesti. Siksi diakonian viranhaltijoiden tehtävään kuuluu muuttuvan toimintaympäristön ja todellisuuden tunteminen.

Työelämä- ja kehittämisosaaminen edellyttävät

- aitoa osallistaa ja valtuuttaa kehittämistyöhön mukaan erilaisia kokemusasiantuntijoita
- taitoa toimia kirkon ja yhteiskunnan säädösten mukaisesti erityisesti yksityisyyden suojan ja yhdenvertaisuuden kysymyksissä
- taitoa varmistaa saavutettavuus, esteettömyys ja turvallinen tila kaikessa toiminnassa
- kykyä tunnistaa diakoniatyön erityiset kuormittavuustekijät ja huolehtia työhyvinvoinnista
- kykyä tunnistaa heikkoja signaaleja ja käyttää niitä työn kehittämisessä.

KIRKKOHALLITUS[†]